

Komentár k Heslu 2011

„*Pod'ťe a uvidíte!*“ (Jn 1, 39)

Drahí bratia a sestry, členovia saleziánskej rodiny a priatelia dona Bosca,

pozdravujem vás s láskou a úctou, ktoré k vám prechovávam, a prajem vám, aby vás Boh prostredníctvom vtelenia svojho Syna zahrnul v tomto novom roku svojím požehnaním.

Píšem vám, aby som vám predstavil Heslo na rok 2011. Som presvedčený, že ide o milý dar, či už pre hodnotu Hesla ako takého, ktoré má v našej saleziánskej tradícii miesto od čias dona Bosca, alebo preto, že ide o tému, ktorá sa týka nášho života, poslania a našej schopnosti pomáhať iným objaviť život ako povolanie, alebo vzhľadom na danú chvíľu, ktorú ako Cirkev a saleziánska rodina prežívame najmä v západnom svete.

Zdá sa mi, že po Hesle na rok 2010 – „*Pane, chceme vidieť Ježiša*“, ktoré sa týkalo naliehavosti evanjelizácie, najlogickejším a najprirodzenejším krokom je dôrazne apelovať na celú saleziánsku rodinu, aby spolu so saleziánmi vnímali nevyhnutnosť povolávať. My saleziáni totiž „*v súčasnosti cítíme čoraz väčšiu potrebu vytvárať kultúru povolania v každom prostredí, aby mladí mohli objaviť svoj život ako povolanie a aby sa celá saleziánska pastorácia stala naozaj pastoráciou povolaní. Mali by sme im pomôcť pri prekonávaní individualizmu a kultúry sebarealizácie, ktorá ich privádza k plánovaniu budúcnosti bez počúvania Božieho hlasu. A nesmie sa zabúdať ani na formáciu rodín a laikov. Osobitnou úlohou je vzbudzovať v mladých apoštolské zanieťenie. Aj my, podobne ako don Bosco, sme povolaní podnecovať ich k tomu, aby sa stali apoštolmi rovesníkov, aby sa aktívne zapájali do iniciatív v cirkevnej a sociálnej oblasti, ale tiež do misijných projek-*

tov. Aby sme týchto mladých ľudí podporili vo voľbe povolania apoštolskej služby, treba im ponúknuť intenzívnejší duchovný život a systematické osobné sprevádzanie. V takomto prostredí budú môcť vyrastať rodiny, ktoré dokážu ponúknuť opravdivé svedectvo, laici angažovaní v Cirkvi a v spoločnosti aj budúce zasvätené osoby a kňazi“¹.

Evanjelizácia a povolanie, drahí bratia a sestry, sú dva nerozdeliteľné prvky. Ba kritériom autenticity dobrej evanjelizácie je jej schopnosť vzbudiť povolania, priviesť k zrelosti projekty evanjeliového života, úplne zapojiť tých, ktorí sú evanjelizovaní, a urobiť z nich učeníkov a apoštolov.

Historický fakt z Ježišovho života hovorí o tom (potvrdzujú to všetci štyria evanjelisti), že hneď na začiatku svojej evanjelizačnej činnosti (porov. *Mk* 1, 14 - 15) Ježiš povolal niektorých, aby ho nasledovali (porov. *Mk* 1, 16 - 20; *Mt* 4, 18 - 19; *Lk* 5, 10 - 11; *Jn* 1, 35 - 39). Títo jeho prví učeníci sa tak stali druhmi a „*boli s nami celý čas, keď medzi nami žil Pán Ježiš, počnúc Jánovým krstom až do dňa, keď bol od nás vzatý*“ (*Sk* 1, 21 - 22).

Povolanie prvých učeníkov je podľa Jánovho evanjelia výsledkom osobného stretnutia, ktoré v nich vzbudí príťažlivosť, čaro Pána Ježiša. Toto stretnutie premení ich myseľ a predovšetkým ich srdcia, keď uznajú v Ježišovi toho, v ktorom sa uskutočňujú najhlbšie očakávania a prorocťva dlho čakaneho Mesiáša. Tento zážitok ich tak spojí s Pánom Ježišom, že ho nadšene nasledujú, iným komunikujú svoju skúsenosť a pozývajú ich, aby ju aj oni nadobudli tým, že sa s ním osobne stretnú. Lukášovo evanjelium hovorí aj o skupine žien, ktoré Pána Ježiša sprevádzajú a pomáhajú mu (porov. *Lk* 8, 1 - 3), čo znamená, že Ježiš mal medzi svojimi učeníkmi aj ženy, z ktorých niektoré sa stali svedkami jeho smrti a zmŕtvychvstania (porov. *Lk* 23, 55 - 24, 11. 22).

¹ 26. GK, *Da mihi animas, cetera tolle*, Rím 2008, č. 53: Povolanie realizovať apoštolské poslanie.

Preto vás pozývam, drahí bratia a sestry, aby ste pre mladých boli opravdivými duchovnými vodcami, akým bol Ján Krstiteľ, ktorý im ukáže Pána Ježiša a hovorí im: „*Hľa, Boží Baránok!*“ (Jn 1, 36). Oni idú za ním, a keď si Pán Ježiš uvedomí, že ho nasledujú, priamo sa ich spýta: „*Čo hľadáte?*“ a oni plní túžby do hĺbky spoznať, kto je tento Ježiš, sa ho spýtajú: „*Učiteľ, kde bývaš?*“ (Jn 1, 38). Ježiš ich pozve k sebe ako svojich prvých učeníkov, aby mali skúsenosť bývania s ním: „*Podďte a uvidíte!*“ Iste zažili niečo nesmierne krásne, pretože „*teda šli, videli, kde býva, a zostali v ten deň u neho. Boli asi štyri hodiny popoludní*“ (Jn 1, 39).

Toto je, hľa, prvá charakteristická črta kresťanského povolania: stretnutie, osobný priateľský vzťah, ktorý naplní srdce a mení život. Toto premieňajúce stretnutie je viera animovaná láskou, ktorá mení veriacich a kresťanské spoločenstvá na ohlasovateľov radostnej zvesti Ježišovho evanjelia. Svätý Pavol to v liste spoločenstvu v Solúne vyjadruje slovami: „*Stali ste sa vzorom všetkým veriacim... Lebo od vás sa Pánovo slovo rozšírilo nielen po Macedónsku a Achájsku, ale vaša viera v Boha sa stala známou na každom mieste*“ (Sol 1, 7 - 8). Sme teda povolani obnoviť v sebe tento dynamizmus povolania: komunikovať a deliť sa o nadšenie a zanietenie, s ktorými prežívame svoje povolanie, takým spôsobom, aby sa samotný náš život stal pre iných ponukou povolania. Práve tak, ako to robil don Bosco, ktorý získaval nové povolania nie kampaňou, ale tým, že vedel na Valdoccu vytvoriť mikroklimu, v ktorej rástli a vyzrievali povolania, a autentickú kultúru povolania, v ktorej sa život chápal a prežíval ako dar, ako povolanie a poslanie s možnosťou rôznorodej voľby.

1. Vrátiť sa k donovi Boscovi

Sme povolaní znovu začať u dona Bosca, aby sme mohli lepšie pochopiť a vernejšie prijať za svoje zanietenie, ktoré horelo v jeho srdci a pobádalo ho hľadať Božiu slávu a spásu duší. Preto ho napodobňujeme v neúnavnej činorodosti pri podporovaní povolania v službách Cirkvi, ktoré je najvzácnejším ovocím jeho výchovného a evanjelizačného diela, jeho ľudskej a kresťanskej formácie mladých ľudí.

„Don Bosco, hoci sa neúnavne snažil podporovať rôzne formy povolání v Cirkvi, predsa si niektorých mladých vyvolil, aby zostali s ním. Ponúkať povolanie zasväteného života je aj pre nás súčasťou vernosti Bohu za prijatý dar. Podnecuje nás k tomu túžba podeliť sa o radosť z nasledovania Pána Ježiša v štýle dona Bosca, aby sme tak dali nádej mnohým ďalším mladým na celom svete.“²

Nezabúdajme, že don Bosco žil v prostredí, ktoré bolo málo náklonné a v niektorých prípadoch bolo proti rozvoju duchovných povolání. Nový ústavný režim Sardínskeho kráľovstva podporoval slobodu tlače, svedomia, vierovyznania a prípadne nekonfesijný štát, čím vyvolal rastúce disidentstvo proti Cirkvi. Sloboda vierovyznania a aktívna protestantská propaganda dokázali obyčajný ľud dezorientovať tým, že mu predkladali negatívny obraz o Cirkvi, Svätom Otcovi, biskupoch a o kňazoch. V národe a najmä v mladých povstal nacionalistický duch preniknutý liberálnymi a antiklerikálnymi myšlienkami.

O tejto dobe sám don Bosco zaznamenal: *„Proti rehoľným rádom, cirkevným kongregáciám, ale neskôr vo všeobecnosti aj proti duchovenstvu a všetkým autoritám Cirkvi sa zdvihol duch odporu. Tento výkrik zúrivosti a pohrdania náboženstvom spôsobil, že sa mládež oddialila od mravnosti, zbožnosti, a teda aj*

² 26. GK, Da mihi animas, cetera tolle, č. 54: “Sprevádzanie kandidátov na zasvätený život”.

*od povolania do duchovného stavu. Preto neboli nijaké rehoľné povolania a takmer žiadne ku kňazstvu. Kým sa rehoľné inštitúty postupne vytrácali, kňazmi sa opovrhovalo, niektorí boli uväznení a ďalší skončili v domácom väzení, prečo bolo možné – ľudsky povedané – pestovať ducha povolania?*³

Pozrite sa, drahí bratia a sestry, ako reaguje don Bosco. Nelamentuje, ale hneď sa usiluje povolania zhromažďovať a pestovať, začne podporovať formáciu mladých klerikov, ktorí zostali bez seminára, starať sa o dobrých chlapcov a vovádzať ich na duchovnú dráhu. Do oratória spolu s mladými remeselníkmi a sirotami veľmi rýchlo prijme chlapcov a mladíkov, ktorí majú dobrého ducha a ukazujú znaky kňazského a rehoľného povolania. Pozorne a prednostne sa venuje ich formácii (šlo o aktívnu a praktickú formáciu, ktorá sa konala prostredníctvom duchovného sprevádzania v prostredí, ktoré bolo silne duchovne a apoštolsky ladené). Od roku 1860 sa sekcia „študentov“ v oratóriu na Valdoccu pokladá za určitý druh seminára. Sám don Bosco v *Pamätiach oratória* napísal, že „dom oratória sa takmer na 20 rokov stal diecéznym seminárom“⁴. Podľa zápiskov dona Braida medzi rokom 1861 až 1872 vstúpilo do turínskeho seminára 281 mladíkov z oratória.⁵

Ako sa don Bosco angažuje v prospech povolání?

V prvom rade sa don Bosco osobitne usiloval objaviť možné znaky povolania v mladíkoch, s ktorými prichádzal do kontaktu, keď chodieval kázať do kostolov viacerých dedín,

³ *Cenno storico sulla Congregazione di S. Francesco di Sales e relativi schiarimenti*. Rím, Tip. Poliglotta 1874. In *Opere Edite (OE) XXV*, s. 233.

⁴ *Memorie dell'Oratorio. Testo critico [Pamäti oratória. Kritický text]*, pripravil A. Ferreira. Rím, LAS 1991, s. 195. To, že don Bosco dal do služieb diecéz svoje (nové) školy ako malé semináre, bol hlavný dôvod expanzie saleziánskeho diela, porov. A. J. Lenti, *Don Bosco. History and Spirit. Vol. 5°: Institutional Expansion*, Rím, LAS 2009, s. 49 – 73.

⁵ Porov. P. Braido, *Don Bosco, prete dei giovani nel secolo delle libertà*. zv. I, Rím, LAS 2003, s. 544.

a v mladíkoch, ktorých zhromažďoval v oratóriu na Valdoccu. Všimne si, že medzi masou jeho chlapcov sú niektorí s takými vlastnosťami, že im možno navrhnuť duchovné povolanie, hoci tieto vlastnosti boli doteraz skryté pod kôrou nevychovanosti a nevedomosti. Títo chudobní oratoriáni spájali dobré správanie so sľubným nadaním; vyskúša ich teda ako animátorov medzi ich kamarátmi a lepšie ich spoznáva tým, že ich osobitne sprevádza. Don Bosco nečaká na akýsi mechanický rozvoj povolania, zo skúsenosti totiž vie, že ho môže vážne ohroziť mládežnícka nestálosť. Preto aktívne spolupracuje s Božím darom: vytvorí vhodné prostredie s duchovnou atmosférou podporujúcou rozvoj povolania a stane sa animátorom a vodcom tých, u ktorých vníma, že ich Boh povoláva ku kňazskému a rehoľnému životu alebo k saleziánskej spolupráci v rôznorodosti jej prejavov.

1. Prvým záväzkom dona Bosca je vytvoriť prostredie (dnes by sme povedali kultúru), v ktorom môže byť ponuka povolania priaznivo prijatá a dospieť k zrelosti.

○ Rodinné prostredie, v ktorom sa don Bosco s mladými delí so všetkým. Je s nimi na dvore, počúva ich, vytvára atmosféru radosti, sviatočnosti a dôvery, ktorá otvára srdcia a spôsobuje, že sa mladí cítia ako v rodine. Už len samotná radosť, ktorá vyžarovala z celej osobnosti dona Bosca pri jeho obetavom a nadšenom apoštoláte, bola ponukou povolania. Mladíci, ktorí s ním prichádzali do kontaktu v každodennom živote, nadobúdali veľkú a vynikajúcu skúsenosť z toho, že skutočne boli a cítili sa byť členmi rodiny, naučili sa otvárať svoje srdcia a optimisticky i s nádejou sa pozerať do budúcnosti.

○ Túto atmosféru radosti a rodiny živí silná duchovná skúsenosť. Svojím náboženským vnímaním sveta, ktoré bolo zjednocujúcim prvkom jeho rôznorodej aktivity, vedel don Bosco takmer spontánne nakaziť mladých, ktorí sa od neho naučili žiť v Božej prítomnosti – v prítomnosti Boha, ktorý ich miluje a má pre každého z nich pripravený projekt šťastia a plného ži-

vota. V oratóriu vznikne duchovná atmosféra, ktorá napomáha budovaniu osobného vzťahu k Bohu a bližným a súčasne preniká celý život. Táto atmosféra sa živí jednoduchou, no trvalou sviatostnou a mariánskou zbožnosťou. Modlitba, ktorá vedie mladých k osobnému priateľskému vzťahu k Pánovi Ježišovi a Panne Márii, a primeraná sviatostná skúsenosť, ktorá podporuje a pobáda úsilie o osobný rast v každodennom živote, sú prvým zdrojom, na základe ktorého možno pestovať povolania a vyzrievať v povolani.

○ Treťou charakteristickou črtou prostredia, ktoré don Bosco vytvoril, je apoštolský rozmer. Hneď od začiatku zapojí svojich mladíkov, najmä tých, ktorí preukazovali znaky povolania, aby ho sprevádzali v jeho diele výchovy a katechézy. Zverí im niektorých nezbedníkov, aby sa stali ich kamarátmi a pomohli im pozitívne sa zapojiť do prostredia a života oratória. Týmto spôsobom sa mladíci naučia nielen obetavo a nezištne pracovať pre druhých, ale aj čoraz väčšej ochote a otvorenosti zapojiť sa do požiadaviek apoštolátu. Takto vyzrievajú vo svojich pohnútkach a každú vec robia na Božiu slávu a spásu duší. Prostredníctvom pozorného a pravidelného sprevádzania sa don Bosco usiluje, aby táto apoštolská služba medzi kamarátmi, do ktorej sa jeho chlapci vložili svojím nadšením a ochotou, nemala za cieľ iba priviesť na dobrú cestu tých, pre ktorých bola určená, ale aby sa stala aj konkrétnou „ponukou“, návrhom pre mladíkov, ktorých si sám vybral. V tejto atmosfére vznikajú a rozvíjajú sa družiny (skupinky), ktoré don Bosco pokladal za kľúčovú skúsenosť prostredia a výchovnej ponuky oratória.

2. Spolu s prostredím don Bosco ponúka mladým a dospelým, ktorí hľadajú usmernenie vo svojom povolaní, úprimné duchovné sprevádzanie. Prirodzeným miestom, v ktorom don Bosco ponúka pomoc duchovného vedenia, je spovednica. Ale nielen ona: don Bosco predkladá a rôznym spôsobom uľahčuje možnosť stretnúť sa s ním a rozprávať sa ako „dieťa v rodine“ s „otcom“. Takto všetkým ponúka hlbokú skúsenosť vý-

chovy a duchovného vedenia. Jeho činnosť prebieha špecifickým spôsobom - osobne sprevádza mladých i dospelých, ktorí ašpirujú na kňazstvo, rehoľný život alebo jednoducho na život dobrého kresťana a čestného občana. Podobne sprevádza spolupracovníkov, Dcéry Márie Pomocnice a saleziánov a pod.

Jedna z črt, ktorú môžeme obdivovať na donovi Boscovi ako vodcovi duchovného života, je jeho zmysel pre rozpoznávanie a rozvážnosť, ktoré sa prejavujú pri jeho radách o povolani. Napriek tomu, že v tom čase bol v Cirkvi nedostatok duchovných pastierov a on sám naliehavo potreboval ďalších spolupracovníkov, don Rua pod prisahou dosvedčil, že „*tomu, kto nemal potrebné predpoklady, nikdy neradil zvoliť si kňazský alebo rehoľný život... Dupočul som sa o viacerých, že napriek ich túžbe, ich od tohto kroku odradil*“⁶.

Na základe rozvážneho rozpoznávania sa usiluje, aby naviedol rozmýšľať o duchovnom povolaní tých, ktorí naň majú predpoklady, hoci nikdy nezvažovali stať sa kňazmi alebo rehoľníkmi. Don Bosco im postupne predkladal niektoré úvahy, ktoré im pomáhali dobre zvážiť svoje životné rozhodnutia, a každý bol spokojný, keď jeho radu poslúchol.

Duchovné vedenie dona Bosca je celé preniknuté „darom rady“, ktorý mu umožňuje s istotou usmerniť tých, čo sa naň obracajú.

3. Intenzívna práca dona Bosca v prospech povolani vyplývala z jeho intenzívnej lásky k Cirkvi: „*Všetky svoje sily úplne zameriava na dosiahnutie jej dobra. Práve láska k Cirkvi nám umožňuje pochopiť dôležitosť pripisovanú apoštolským aktivitám podporujúcim povolania a jeho nástojenie, aby všetci pracovali a angažovali sa zaistiť Cirkvi veľké bohatstvo povolani. Zvyčajne hovorieval: „My darujeme Cirkvi veľký poklad, keď jej zaobstaráme jedno dobré povolanie; nezáleží na tom, či toto povolanie alebo tento kňaz ide do diecézy, misii alebo do rehoľného domu. Vždy ide o veľký poklad, ktorý darujeme*

⁶ *Summarium*, 676 par. 14.

Cirkvi Ježiša Krista.“⁷ Vizia dobra celej Cirkvi ho nikdy neopúšťa; neopúšťa ho ani vtedy, keď jej obetuje všetky svoje sily, čas, finančné prostriedky, na ktoré musel vynaložiť nemalé námahy, ba ani vtedy, keď v jej prospech angažuje svoj málopočetný personál alebo svoje domy.

„*Ponáhľajte sa, rýchlo sa ponáhľajte zachrániť mladíkov...*“⁸ O tejto výzve umierajúceho dona Bosca možno povedať, že nebola adresovaná iba tým, čo boli v danej chvíli prítomní v izbe, ale celej saleziánskej rodine vo všeobecnosti. Táto výzva je naliehavá teraz a bude naliehavá aj v budúcnosti, pretože mladí všetkých čias potrebujú „spásu“.

Umierajúci don Bosco adresuje toto pozvanie aj nám. Ide o pozvanie vysúkať si rukávy a tvrdo pracovať, aby okolo nás vyrástli, zakvitli a ustálili sa, ako to bolo za jeho čias, početné a zdatné saleziánske povolania. Prijatť toto pozvanie za svoje znamená, že každý z nás obnoví v sebe svätú zanietenosť za spásu mládeže, ktorou žil sám don Bosco. Táto zanietenosť nám pomôže byť odvážnymi a prekonať obavu a strach z toho, že nás tento sekularizovaný a znesväcujúci svet, ktorý odmieta odlišnosť, potláča nadprirodzeno a neprijíma veriaceho človeka, nepochopí, odsunie na okraj spoločnosti alebo nás dokonca odmietne.

Žime teda bez strachu takým štýlom života, ktorý kráča proti prúdu tohto sveta a tejto spoločnosti, nedovoľujúcej celkový rozvoj a rast ľudskej osoby; štýlom života, ktorý pobáda radostne a nadšene prežívať vlastné povolanie a predkladať mladým i dospelým, mužom i ženám, chlapcom i dievčatám saleziánske povolanie ako primeranú odpoveď spásy dnešnému svetu a ako projekt života schopný pozitívne prispieť k obnove súčasnej spoločnosti. 28. článok Stanov saleziánov dona Bosca hovorí: „*Sme presvedčení, že medzi mladými sú mnohí bohatí na duchovné dary a kľíči v nich apoštolské povolanie.*

⁷ ŽP XVII, s. 262.

⁸ ŽP XVIII, s. 530.

Pomáhame im objavovať, prijímať a rozvíjať dar laického, zasväteného a kňazského povolania na osoh celej Cirkvi i saleziánskej rodiny.“ Tento záväzok bol cieľom Kongregácie dokonca pred jej schválením⁹ a dnes je mimoriadne naliehavý a potrebný (porov. S 6), ako nám to Cirkev ustavične pripomína.

⁹ Aj keď v prvom existujúcom texte *Stanov* - ide o rukopis dona Ruu z roku 1858 - chýba článok o malých seminároch, don Bosco ho vložil do textu už v roku 1860. Porov. G. Bosco, *Costituzioni della Società di S. Francesco di Sales* [1858] - 1875. Kritické vydanie - Francesco Motto, Rím, LAS 1982, s. 76 - 77.

2. Prvoradá naliehavosť: vytvoriť a zveľaďovať kultúru povolania¹⁰

„Treba podporovať kultúru povolania, ktorá dokáže uznať a prijať tú hlbokú túžbu človeka, umožňujúcu mu objaviť skutočnosť, že iba Kristus mu môže povedať celú pravdu o jeho živote.“¹¹ Hovorí o kultúre povolania, ako to prvý urobil Ján Pavol II., je dnes nielen vhodné, ale i naliehavé. Všimame si totiž, že niekedy existuje rozpor medzi gestami osôb, ktoré sú aj veľkodušné a dobre inšpirované, a kolektívnym zmýšľaním, medzi osobnými iniciatívami a spoločenskými prejavmi, medzi praxou a jej základmi. A tak si v saleziánskej kongregácii, ako aj v saleziánskej rodine všimame, že sa síce do určitej miery pracuje v oblasti povolání, ktorou sú poverení jednotlivci, takzvaní delegáti pre povolania, ale v komunitách a skupinách možno súčasne vnímať, že neexistuje opravdivá kultúra povolania.

Kultúra totiž nesúvisí s jednotlivými, aj keď početnými gestami, ale so spoločným zmýšľaním nejakej skupiny; týka sa nielen osobných úmyslov a predsavzatí, ale systematickeho a racionálneho použitia síl, ktorými komunita disponuje. Takto pochopený obsah kultúry povolania sa týka troch oblastí: antropologickej, výchovnej a pastoračnej. Prvá súvisí so spôsobom, akým sa chápe a vysvetľuje život ľudskej osoby ako povolanie; druhá má za cieľ predkladať hodnoty týkajúce sa povolania; tretia si všíma vzťah medzi povolaním a objektívnou kultúrou a z neho vytvára závery pre prácu v oblasti povolání.

¹⁰ V tejto časti si poslúžim heslom „*Cultura della Vocazione*“ – „Kultúra povolania“: Juan E. Vecchi, in *Dizionario della Pastorale Vocazionale*, Libreria Editrice Rogate, Rím 2002, s. 370 – 382.

¹¹ JÁN PAVOL II., *Posolstvo na 30. svetový deň modlitieb za povolania* (8. septembra 1992).

Život je povolanie

Vieme, že za všetkými výchovnými a pastoračnými krokmi sa skrýva spontánny alebo odzrkadľujúci obraz o človeku. Kresťan si ho vypracuje svojím vlastným životom, racionálnym úsilím pochopiť jeho zmysel a svetlom viery. Tri prvky – osobný život, vyhľadávanie zmyslu a rozpoznávanie vierou – sú nevyhnutné a medzi sebou prepojené. Božie zjavenie sa nemá chápať ako vonkajšia nadstavba skúsenosti a jeho ľudského pochopenia, ale práve ako odhalenie jeho najhlbšieho a konečného zmyslu. Preto na prvom mieste treba prekonať spôsob myslenia a rozprávania o povolaní, akoby šlo o nejaký surplus (niečo navyše), teda o podnet iba pre niektorých, o prostriedok na nábor do nejakého životného stavu a nie o podstatnú súvislosť so samotnou realizáciou osoby. Kríza povolaní môže totiž súvisieť aj so životným štýlom povolaných. Ale v oveľa hlbšej rovine súvisí s chápaním ľudského života: rozmer „výzvy“ (teda že sa má osoba pri svojej realizácii započúvať do Boha a viesť s ním dialóg) sa z neho totiž nielenže vylučuje, ale ani nie je možné, aby bol do neho významným spôsobom začlenený. Toto sa deje pri takých predstavách o človeku, ktoré kladú uspokojenie potrieb jednotlivca nad všetko a jeho sebarealizáciu predkladajú ako jediný cieľ ľudského života alebo slobodu chápu ako čistú samostatnosť. Takéto zmýšľanie je dnes veľmi rozšírené, vytvára určité čaro a aj keď sa s ním osoba úplne nestotožní, ovplyvňuje nielen posolstvá komunikácie, ale aj výchovné smerovanie.

Prvou úlohou kultúry povolania je teda vypracovať a rozširovať poňatie ľudskej existencie chápanej ako „výzva a odpoveď“: je to vlastne výsledok podloženej antropologickej reflexie. K tomuto záveru vedú: skúsenosť vzťahu, etické požiadavky, ktoré z toho vyplývajú, životné otázky. Týmito cestami treba prejsť, aby sme mohli objaviť niektoré obsahy kultúry povolania, o ktorú sme ustarostení. Osoba si je vedomá svojej jedinečnosti. Chápe, že jej existencia je výlučná, kvali-

tou odlišná od iných, nezlučiteľná iba s rovinou tohto sveta. Ľudská existencia jej síce úplne patrí, no má charakteristickú črtu daru a je prvkom nezávislým od každej túžby alebo snahy človeka.

Život otvorený iným a Bohu

Človek však súčasne vníma, že je súčasťou siete vzťahov, ktoré nie sú voliteľné alebo druhoradé, spomedzi ktorých vzťah k iným ľuďom je bezprostredne viditeľný a zaujíma privilegované miesto. Prvá vec, ktorú osoba vníma, nie je vlastné „ja“ s jeho možnosťami, ale vzájomná závislosť od iných, ktorí žiadajú, aby boli akceptovaní vo svojej objektívnej skutočnosti a uznaní vo svojej dôstojnosti. Z tohto zorného uhla sa zodpovednosť javí ako schopnosť vnímať signály, ktoré prichádzajú od iných, a odpovedať na ne. Ide o etickú výzvu, pretože s ňou súvisí požiadavka zodpovednosti a angažovanosti. Človek sa „prebudí“ k osobnej existencii, keď sa na iných už nepozera iba ako na použiteľné prostriedky.

Kultúra povolania musí predchádzať mladého človeka v jeho subjektivistickom chápaní, ktoré jednotlivca mení na stredobod a mieru seba samého. Toto poňatie totiž chápe osobnú realizáciu ako obranu seba a svojho rastu a nie ako otvorenie sa a darovanie. Tak isto treba predchádzať predstavám o človeku, ktoré v medziľudských vzťahoch zostávajú uväznené samolúbošťou a nevnímajú ich etický rozmer. Skúsenosť vzťahu a jeho etická zložka už poukazujú na nadprirodzeno, pretože obsahujú niečo, čo je nepodmienené a nemateriálne. Ľudia totiž nežiadajú, aby sa im vyšlo v ústrety iba s predmetmi a štruktúrami alebo aby sa s nimi vytvárali vzťahy iba prostredníctvom pudových reakcií. Oni žiadajú, aby bolo uznané tajomstvo ich osoby, a teda počítajú s úctou, nezištnosťou, láskou, podporou morálnych a duchovných hodnôt.

Avšak odvolávanie sa na transcendentnosť sa stáva jasnejšie, keď sa človek dokáže otvoriť základným otázkam o exis-

tencii a zachytiť jej skutočnú opodstatnenosť. Vtedy sa vlastne už otvára tomu, kto je „poza“, pretože ho už rozpoznať v tom, čo dobré urobil, ale aj vo svojich ohraničeniach. Chápe, že sa nemôže pozastaviť iba pri tom, čo bezprostredne vníma, a ani sa zamerať iba na dneskajšok. Človek je nekonečné tajomstvo, ktoré iba Boh môže vysvetliť a iba Kristus uspokojiť. Preto je prirodzene pobádaný hľadať zmysel života a „vložiť sa“ do dejín. Keďže má pred sebou viacero alternatív, musí určiť svoje dlhodobé smerovanie. Svojím životom nemôže prejsť dva razy: musí sa rozhodnúť! V hodnotách, ktorým dáva prednosť, a v rozhodnutiach, ktoré robí, sa rozhoduje o úspechu alebo zlyhaní svojho projektu, kvality a života. Ježiš o tom hovorí veľmi jasne: *„Kto by si chcel život zachrániť, stratí ho, ale kto stratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ho“* (Mk 8, 35 - 36). Naozaj, akú výhodu má človek, keby získal celý svet a stratil vlastný život? Úloha kultúry povolania spočíva aj v tom, aby podporovala rast a rozhodnutia človeka vo vzťahu k tomu, čo je Bonum - dobré, Verum - Pravé a Pulchrum - krásne, v prijatí ktorých vlastne spočíva jeho plnosť.

Život prežívaný ako dar a úloha

Preto je potrebné, aby sa v hlbšej rovine povolanie chápalo ako určenie, ktoré človek vtlača svojej existencii. Vlastnú existenciu však treba vnímať ako dar a výzvu, ku ktorej človek pristupuje zodpovedne a ktorú si slobodne plánuje. Najvhodnejším prostriedkom, ktorým možno tento základ objaviť, je Sväté písmo čítané ako odhalenie zmyslu ľudského života. Vo Svätom písme existencia človeka a jeho konštitutívne vzťahy sú definované na základe toho, že je stvorenou bytosťou, čo nepoukazuje na jeho inferiornosť alebo závislosť, ale na nezištnú a tvorivú lásku zo strany Boha.

Človek nenachádza v sebe samom dôvod svojej existencie ani seberealizácie. Nachádza ho v dare a teší sa z neho, keď môže byť zaň zodpovedný. Dar života totiž obsahuje v sebe ur-

čitý plán; ten možno objaviť v dialógu so sebou samým, s dejinami, s Bohom a vyžaduje si osobnú odpoveď. Takto je definované miesto človeka vo vzťahu k svetu a všetkým bytostiam, ktoré sú jeho súčasťou. Ony nemôžu naplniť jeho túžby, takže človek im nie je podriadený.

Typickým príkladom tejto štruktúry života je zmluva medzi Bohom a jeho ľuďom, ako o nej hovorí Sväté písmo. Ona je zo strany Boha nezištným vyvolením. Človek si to musí uvedomiť a stotožniť sa s vyvolením ako s projektom života; vedie ho totiž Božie slovo, ktoré naň apeluje a stavia ho do situácie, že si musí vybrať. V Kristovi je úplne osvetlená pravda o človeku, ktorú rozum iba vágne zachytí a Sväté písmo odhaľuje. Kristus so svojím slovom, ale najmä silou svojej ľudsko-božskej existencie, v ktorej sa prejavuje vedomie Božieho Syna, otvára človeka pre plné pochopenie seba a vlastného osudu. V ňom sme sa stali Božími deťmi a ako takí sme povolaní žiť v našich dejinách.

Kresťanské povolanie nie je prepychovým dodatkom, vonkajšou súčiastkou na realizáciu človeka. Je to čisté a jednoduché naplnenie, nevyhnutná podmienka autenticity a plnosti, uspokojenie najradikálnejších požiadaviek – tých, z ktorých sa skladá jeho samotná tvoriteľská štruktúra. Tak isto aj včlenenie sa do dynamiky Božieho kráľovstva, ku ktorému Ježiš povoláva svojich učeníkov, je jedinou formou existencie, ktorá odpovedá na osud človeka na tomto svete, ale aj mimo neho. Takto sa život prežíva úplne ako dar, výzva a projekt.

Zobrať všetky tieto prvky za základ a inšpiráciu činnosti, rozširovať ich takým spôsobom, aby sa stali súčasťou zmysľania pastoračno-výchovnej komunity a najmä činiteľmi povolania s relatívnymi výchovnými a praktickými dôsledkami, tvorí „kultúru“, ktorú pastorácia naliehavo potrebuje.

Preto uvediem základné postoje, ktoré vlievajú život kultúre povolania a ktorým by sme my chceli dať prednosť:

- Vyhľadávanie zmyslu. Zmysel je pochopenie bezpro-

stredných, blízkych a najmä posledných zámerov udalostí a vecí. Zmysel je aj intuíciou vzťahu, ktorý majú skutočnosť a udalosti k človeku a jeho dobru. Dozrievanie zmyslu súvisí s uplatnením rozumu, s úsilím vyhľadávať, s kontemplatívnym postojom a vnútrom. Objavujeme ho v rôznych oblastiach: vo svojej skúsenosti, v dejinách, v Božom slove. Všetko smeruje k osobnej múdrosti a múdrosti spoločenstva, ktorá sa prejavuje v dôvere a nádeji zoči-voči životu. „*Vieme, že tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré*“ (Rim 8, 28).

Jednotlivé etapy vyzrievania zmyslu môžu byť dlhé. Dôležité je nezrieknuť a neuzatvoriť sa pred perspektívou ďalších a bohatších objavení. Súčasná kultúra je preniknutá prúdmi, ktoré ignorujú, ba niekedy aj popierajú každý zmysel, ktorý presahuje bezprostrednú a subjektívnu skúsenosť. Vytvára tak roztrieštenú víziu skutočnosti, ktorá robí človeka neschopným byť pánom tisícov každodenných udalostí, ísť ďalej ako len k tomu, čo je epidermické a senzačné. Kultúrna zrelosť súvisí so syntézou, s orientačným rámcom (nezostane totiž pri jednotlivých poznatkoch), ktorý človeku pomáha zorientovať sa a nestať sa väzňom udalostí. Kvalita života sa znehodnocuje, keď ju nepodporuje určité chápanie sveta. A s kvalitou padajú dôvody neangažovať vlastný život do služieb vznešených ideálov.

○ Otvorenosť nadprirodzenu, tomu, čo je mimo ľudského, otvorenosť prijať tajomstvo a posvätno v jeho subjektívnych a objektívnych aspektoch, reflexii a v možnosti rozhodnúť sa pre vieru.

Toto je horizont, ktorý sa prejavuje vo všetkých aktivitách človeka, až kým sa nestane jeho konštitutívnym rozmerom: pri činnosti jeho inteligencie, pri uplatnení jeho vôle, pri túžbach jeho srdca, pri dynamike jeho vzťahov, pri realizácii jeho plánov. Existencia človeka je otvorená voči nekonečnu a takto vníma aj skutočnosť. Existujú kultúrne prúdy, ktoré vedome alebo nevedome vedú človeka k tomu, aby sa uzatvoril do „racionálnych“ a časných horizontov, a robia ho neschopným pri-

jať svoj život ako tajomstvo a dar. Zobrať do úvahy nadprirodzeno znamená klásť si otázky, ísť ďalej ako je to, čo je viditeľné a racionálne. Bezprostredné skúsenosti, potreby a vnímanie sa môžu stať východiskovými prvkami, aby sa človek mohol otvoriť hodnotám, potrebám a hlbším i náročnejším pravdám, ktoré netreba vnímať ako popieranie svojich pudov, ale ako ich oslobodenie a naplnenie. Tak ako Ježiš zjavil Samaritánke: „*Keby si poznala Boží dar a vedela, kto je ten, čo ti hovorí: „Daj sa mi napiť“, ty by si poprosila jeho a on by ti dal živú vodu*“ (Jn 4, 10).

○ „Etické“ zmýšľanie, schopné rozlíšiť dobro od zla a rozhodnúť sa pre dobro. Táto kultúra je osvetlená morálnym svedomím, zameraným skôr na hodnoty ako na prostriedky, a jej východiskovým bodom je primát osoby. Kultúra vždy v sebe nesie etický podnet a ako taká je morálnou hodnotou, pretože sa usiluje o ľudskú kvalitu jednotlivca a spoločenstva. Doliehajú však na ňu ohraničenia človeka.

Niektoré jej tendencie, ktoré majú aj svoje uskutočnenie, a dokonca aj celé jej systémy sú poznačené morálnou dvojznačnosťou. A to v dvoch rovinách: objektívnej a subjektívnej. Skutočnosť je oveľa závažnejšia, keď pri samotnom dynamizme vytvárania kultúry zmizne etické kritérium alebo je podriadené iným kritériám. Vtedy každé odvolávanie sa na dobro a zlo stráca dosah a prevahu nadobúdajú iné prvky, ako je užitočnosť, pôžitok, moc. V poslednej dobe sa v bežnej reči môžeme stretnúť so sériou vyjadrení, ktoré vo vývoji kultúry vyjadrujú primát alebo absenciu platného etického rozmeru formou protikladu: kultúra bytia a vlastnenia, života a smrti, osoby a vecí. Rozvíjať kultúru na základe etického zmýšľania znamená nielen podporovať jej rast, ale jej chápanie a uskutočnenie hodnotiť vo svetle svedomia osvetleného vierou, a takto ju očistiť a vykúpiť z dvojznačnosti a nasmerovať k hodnotám.

○ Projektovanie. Apatia voči zmyslu sa často mení na indiferentnosť voči budúcnosti. Bez vízie dejín neobjavujú sa prifažlivé ciele, pre ktoré by sa oplatilo angažovať, s výnimkou

tých, ktoré sa týkajú blahobytu jednotlivca. V predošlých obdobiach kládli ideológie so svojim ideologickým nábojom dôraz na sociálne projekty a tie dokázali zmotívovať do historického projektu aj osobnú angažovanosť jednotlivcov.

Dnes možno vnímať kontrakciu budúcnosti spolu s dilatáciou prítomnosti, ktorá vedie ku kultúre bezprostrednosti. Projekty sa končia vo veľmi krátkom čase a ich realizácia prebieha v zredukovanom priestore osobnej skúsenosti. Aj samotné iniciatívy dobra sa môžu zredukovať na ochotu zmeniť iba niečo, na vyhľadávanie subjektívnej sebarealizácie, na prechodné nadšenie.

Plánovať znamená organizovať vlastné zdroje a vlastný čas v súlade s naliehavými potrebami dejín a otázkami spoločnosti, aby sa dali dosiahnuť ideálne ciele hodné človeka. Vyžaduje si to kritické svedomie, aby bolo možné brániť sa pred vonkajšími imperatívmi, schopnosť rozpoznávania, aby bolo možné odhaliť psychologické tlaky, motivovanú veľkodušnosť, aby bolo možné ísť ďalej za bezprostredné horizonty.

○ Angažovať sa v solidarite a byť v opozícii kultúre, ktorá pobáda zamerať sa na jednotlivca. Veľkodušné osobné projekty môžu vzniknúť iba tam, kde človek uzná, že jeho realizácia je spojená s realizáciou jeho blízkych. Solidarita je rozšírená ašpirácia, ktorá vychádza z hĺbky svedomia, zo srdca historických udalostí a prejavuje sa nevidanými, takmer nečakanými formami. Prejavuje sa ako odpoveď na veľké javy, akými sú zostalosť, hlad, vykorisťovanie. Solidarita inšpiruje modelové iniciatívy, ako sú plány pomoci, dobrovoľníctvo a hnutia, ktoré svojimi ideami menia predchádzajúci vzťah medzi človekom a spoločnosťou. Toto všetko sa deje v blízkych prostrediach, ale aj na ďalekých kontinentoch. Dôsledok je taký, že solidarita mobilizuje ducha služby a pobáda k nemu.

Avšak kultúra solidarity je často zanedbaná alebo ju vedľa oslabiť silné ekonomické a kultúrne prúdy. Kultúra solidarity predpokladá také poňatie sveta a človeka, ktoré berie do úvahy vzájomnú závislosť ako interpretačný kľúč pozitív-

nych i negatívnych javov ľudstva. Nič nemá svoje definitívne vysvetlenie alebo rozumové riešenie, ak sa naň pozerá izolovane. Chudoba a bohatstvo, hlad a plytvanie sú súbežnými javmi. Medzi týmito kontrastmi nie je sprostredkovateľom a mostom iba láskyplné pochopenie a ľútosť, ale aj ľudská zodpovednosť. Ľudskú osobu nemôžeme pokladať za bytosť, ktorá najprv vytvára samu seba a až v ďalšom kroku sa zameriava na iných. Osoba môže byť sama sebou iba vtedy, ak sa trvalo stotožní s osudom svojich blízkych.

3. Aspekty, ktoré majú osobitný význam pri animácii a navrhovaní povolania

Uviest' do života kultúru povolania: podstatná úloha pastorácie mládeže

Celá pastorácia, a predovšetkým pastorácia mládeže, je radikálne pastoráciou povolání: rozmer povolania je jej inšpiračným princípom a prirodzeným vyústením. Treba teda zanechať zúžené chápanie pastorácie povolání, ktorá sa stará iba o vyhľadávanie kandidátov na rehoľný alebo kňazský život. Naopak, ako sme to už naznačili, pastorácia povolání musí vytvárať primerané podmienky, aby každý mladý človek mohol objaviť vlastné povolanie a zodpovedne sa s ním stotožniť.

Prvou podmienkou je, podľa príkladu dona Bosca, vytvoriť prostredie, v ktorom sa prežíva a odovzdáva opravdivá kultúra povolania, to jest spôsob, akým sa chápe a pristupuje k životu ako k nezištne prijatému daru; daru, o ktorý sa treba deliť so všetkými prostredníctvom služby životu, a prekonať tak individualistické, konzumné, relativistické zmýšľanie a kultúru sebarealizácie. Žiť touto kultúrou povolania si vyžaduje snahu rozvinúť určité postoje a hodnoty, ako je podpora a ochrana posvätnéj hodnoty ľudského života, dôvera v seba a blížneho, vnútro, ktoré umožňuje objaviť v sebe a iných prítomnosť a pôsobenie Boha, ochota niesť zodpovednosť a angažovať sa v prospech dobra iných v postoji služby a nezištnosti, odvahu snívať a túžiť po veľkých veciach, solidaritu a zodpovednosť za iných, najmä tých najnúdznejších.¹² V rámci tohto kontextu alebo v rámci kultúry povolania musí pastorácia mládeže mladým predkladať rozličné cesty povolania – manželstvo, rehoľný alebo zasvätený život, kňazskú službu, angažovanosť v sociálnej či cirkevnej

¹² Porov. JÁN PAVOL II., *Posolstvo na 30. svetový deň modlitieb za povolania* (8. septembra 1992).

oblasti – a sprevádzať ich pri rozpoznávaní a výbere povolania.

Každá výchovno-pastoračná komunita si musí byť vedomá charakteristických črt vlastného kultúrneho prostredia a výchovno-pastoračnej činnosti, ktorú rozvíja pri každodennej práci s mladými s cieľom podporiť a rozvíjať typické prvky kultúry povolania, ktorú často prostredie, kde mladí žijú, neprijíma.

Uvediem dva prvky, ktoré môžu pomôcť rozvíjať kultúru povolania:

○ Vytvoriť z výchovno-pastoračnej komunity prostredie rodiny, v ktorom sú prítomní významní svedkovia povolania.

Mladí žijú v masovom prostredí, kde sa necítia byť prijatí a ani počúvaní; musia si všetko zaslúžiť a nadobudnúť, takže tí najslabší alebo menej pripravení sú odsúvaní na okraj spoločnosti a zabúdani. V takom prostredí je nemožné prežívať život ako dar, o ktorý sa treba deliť; život sa skôr javí ako boj o prežitie alebo ako beh o získanie blahobytu a osobnej realizácie. V typicky saleziánskom rodinnom prostredí sa mladý človek cíti byť nezištne prijatý a vážený; má možnosť prežívať dôveryplné vzťahy s významnými dospelými osobami; cíti sa byť zapojený do života skupiny; rozvíja svoju angažovanosť a zodpovednosť; učí sa budovať výchovnú komunitu a byť spoluzodpovedný za spoločné dobro; stretáva sa s chvíľami reflexie, dialógu a vyrovnaného konfrontovania sa. Toto je najlepšie prostredie pre rozvoj kultúry povolania.

○ Zaistiť usmerňovanie a sprevádzanie osôb.

V masovom prostredí alebo v prostredí, v ktorom sú vzťahy iba funkčné, bude veľmi ťažké rozvíjať poňatie života ako povolania. Tento proces si totiž vyžaduje prítomnosť a blízkosť vychovávateľov medzi mladými, najmä v spontánnych a bezdôvodných chvíľach; poznanie a záujem o ich život; schopnosť vytvárať osobné vzťahy, aj keď sú pravidelné a spontánne; spoločné chvíle dialógu a reflexie, ktoré pomáhajú interpre-

tovať život z pozitívneho pohľadu a z hľadiska povolania; priestor a chvíle pre pravidelné stretnutia osobného sprevádzania.

Výchova k láske, k čistote

Pri usmerňovaní a animácii povolání veľmi dôležitú úlohu zohráva výchova k láske. Adolescentovi treba pomáhať, aby integroval svoj citovo-sexuálny rast s výchovným procesom a s cestou výchovy k viere. Týmto spôsobom bude môcť prežívať citovosť a sexualitu v súlade s inými základnými rozmermi svojej osobnosti a pritom pestovať postoje otvorenosti, služby a nezištnosti.

Dnes sa adolescent musí konfrontovať s kultúrnym a spoločenským presexualizovaným kontextom, ktorý na ulici, televíznych obrazovkách a v kybernetickom priestore sústavne vysiela svoje posolstvá. Ide o sugescie, ktoré pobádajú ku konzumnej sexuálnej praktike, zameranej na bezprostredné uspokojenie pôžitku. Prevládajúca spoločenská tendencia v tejto oblasti je permissivnosť a chuťové obsahy tohto premršteného sexualizmu sa stávajú príčinou smutného obchodu. Toto všetko spôsobuje zmätok v rovine hodnôt a veľký etický relativizmus. Veľmi často sa stáva, že sa podporuje predčasný sexuálny život v priateľských vzťahoch alebo vyhľadávanie kompulzívneho uspokojenia pôžitku. Mladí rozhodne stavajú na láske: dokážu čeliť predsudkom a cenzúram, ale predovšetkým túžia naplniť svoje citové potreby a sú otvorení pre hodnotu otvorenej a neohraničenej komunikácie. V tejto oblasti však často nemajú k dispozícii konkrétne usmernenie alebo vodcu, ktorý by im pomohol pochopiť vlastnú citovosť a pohlavnosť podľa integrálneho poňatia osoby, trvalo a jasne rozvíjať projekt výchovy k láske, ktorý by ich usmernil k harmonickému budovaniu osobnosti a umožnil im nadobudnúť poňatie života ako daru a služby.

Už prešlo niekoľko rokov odvtedy, čo 23. generálna kapitula naznačila saleziánom výchovu k láske ako jeden z troch dôležitých pilierov, na základe ktorých sa uskutočňuje syntéza viery a života. Kapitula povedala, že nejde o „*osobitné body, ale o ‚priestory‘, v ktorých sa sústreďuje význam, sila a konfliktnosť viery*“¹³.

Dnes je táto dôležitosť ešte väčšia, najmä ak sa chce účinne rozvíjať rozmer života ako povolania a vytvoriť prostredie, v ktorom by projekt povolania mladého človeka mohol vyzrieť, predovšetkým keď ide o osobitné povolania, s ktorými často súvisí voľba celibátu. Mnohí mladí ľudia sa totiž nachádzajú v prostredí, ktoré je málo náklonné akceptovať integrálnu a kladnú poňatie lásky. A potom, mnohí z nich žijú nedostatkami, ktoré vychovávateľ musí poznať a pomôcť im ich prekonať.

Viacerým z nich chýba skúsenosť nezištnej lásky v rodine, v ktorej musia znášať napätia a konflikty medzi rodičmi: tieto veľmi často vyústia do odluky alebo rozvodu. Ich priateľské vzťahy sú často povrchné, čo spôsobuje, že namiesto toho, aby kládli odpor zvädzajúcim návrhom prostredia, nechajú sa nimi získať. A tak sa viacerí z nich veľmi rýchlo pustia do partnerského vzťahu, ktorý ich uzavrie pred inými a pred životom skupiny. Naliehavo cítia, že musia prežívať plný vzťah s vlastným partnerom, čo ich vedie k tomu, že svoju sexualitu prežívajú nezriadeným spôsobom. Samozrejme, na toto všetko vplýva nedostatok opravdivého plánu výchovy k láske: tejto téme sa vyhýba alebo sa o nej hovorí moralisticky a negatívne. Takýto prístup namiesto toho, aby adolescentom pomohol, spôsobuje ich odmietnutie.

Náš preventívny systém a rodinný duch, typický pre naše prostredie, môže vytvoriť podmienky, aby sa výchova k láske sľubne uviedla do praxe.¹⁴

¹³ Porov. 23. GK, 181.

¹⁴ Jednoduchý, no stále aktuálny itinerár výchovy k čistote navrhla 23. generálna kapitula: porov. 23. GK, 195 - 202.

Výchova k modlitbe

Modlitba je podstatným a primárnym prvkom pri usmerení a voľbe povolania, pretože povolanie je dar, ktorý Boh slobodne ponúka človeku, a môže byť objavené a prijaté iba s pomocou Božej milosti. Nemôže teda existovať účinná a hlboká pastorácia povolání mladých bez toho, aby boli uvedení a sprevádzaní k vytrvalej modlitbe.

Prvé kresťanské spoločenstvo v modlitbe očakáva Turíce, deň zrodzenia evanjelizujúcej Cirkvi (*Sk* 1, 14). Sám Pán Ježiš sa modlil prv, ako si vybral apoštolov (*Lk* 6, 12n), a učil ich modliť sa, aby prišlo Božie kráľovstvo (*Mt* 6, 7n). Prikázanie „*preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu*“ (porov. *Mt* 9, 37n; *Lk* 10, 2) možno pochopiť v celej jeho hodnote a naliehavosti vo svetle príkladu a učenia Krista. Modlitba je privilegovanou cestou a najlepšou pastoráciou povolání.

Ak modlitba zaujíma ústredné miesto na ceste viery, dôležité je mladým pomôcť, aby urobili prvé kroky a vošli do opravdivého a hlbokého života modlitby: iba tak bude môcť v nich dozrieť možné povolanie k osobitnému zasväteniu.¹⁵

Dnes mladí žijú často v prostredí, ktoré je málo náklonné k duchovnému životu. Sú ponorení do kultúry konzumizmu a zisku, osobného pôžitku a bezprostredného uspokojenia túžob; povrchné chápanie života ovládajú subjektívne eticko-morálne kritériá, ktoré sú mnoho ráz protichodné a dokonca si protirečia. Prostredie, v ktorom sa mladí pohybujú, podporuje nepokojný rytmus života: v ňom totiž prežívajú rôznorodé skúsenosti bez toho, aby mohli niektorú z nich prehĺbiť. „*Kríza rodiny, relativizmus a konzumizmus, negatívny vplyv médií na svedomie a správanie mladých, to všetko predstavuje veľkú prekážku pre kultúru povolania.*“¹⁶

¹⁵ „Rozvoj zasväteného povolania vyžaduje niektoré konkrétne rozhodnutia: vytrvalosť v modlitbe... Modlitba, ktorá je každodennou úlohou komunity, musí byť prežívaná aj s mladými, s rodinami a s jednotlivými zložkami saleziánskej rodiny“ (26. GK, 54).

¹⁶ 26. GK, 57.

Na druhej strane sa stretáme s adolescentmi a mladými, ktorí vyhľadávajú vnútro, usilujú sa objaviť svoju totožnosť, sú otvorení úprimne hľadať skúsenosti nadprirodzena. Napriek tomu, že mnoho ráz túto cestu chápajú subjektívne a podľa vlastných potrieb, treba povedať, že je to vhodná príležitosť pomôcť im objaviť Boha Ježiša Krista. Je čoraz viac skupín a hnutí, ktoré rozličným spôsobom podporujú duchovnú skúsenosť, a mladí sú v nich hojne zastúpení. Stačí spomenúť spoločenstvo Taizé!

Toto všetko sú vhodné podmienky na to, aby sme mladým ponúkli možnosť vykročiť na cestu výchovy k vnútornému životu, ktorá by im pomáhala postupne objaviť a vychutnávať kresťanskú modlitbu, najmä v tom, čo tvorí podstatu jej originalnosti a opravdivého bohatstva v stretnutí s Ježišom, ktorý nám zjavuje Božiu lásku, povoláva nás a ponúka nám milosť osobného vzťahu k nemu. Toto je dôvod, prečo je naliehavé v prostredí poznačenom sekularizmom a povrchnosťou podporiť výchovu k vnútornému životu a ponúknuť našim mladým silný a hlboký duchovný život. *„Dnešná doba si vyžaduje explicitnejší návrat k modlitbe... Ide o modlitbu, ktorá zaznieva v súlade s prebudením viery: byť angažovanými a nie ‚zvykovými‘ veriacimi znamená pestovať explicitnejší, intenzívnejší a častejší dialóg s Pánom. V atmosfére sekularizmu silne cítiť potrebu rozjímania a prehĺbenia viery.“*¹⁷

Výchova k modlitbe musí podporovať podmienky, ktoré mladému človeku pomôžu nadobudnúť postoj autenticity. Sú to: ticho, reflexia, schopnosť „čítať“ vlastný život, ochota vedieť počúvať a kontemplovať, nezištnosť a dôvera. Mladému človeku, ktorý nepokojne žije uprostred množstva aktivít, nie je ľahké vytvoriť v sebe takéto ticho a venovať sa vnútornému životu, ktorý by umožnil opravdivo stretnúť seba samého. Aj toto je jeden z cieľov, ktorý je potrebné dosiahnuť. Preto je dôležité vytvárať chvíle modlitby, v ktorých vládne pokoj,

¹⁷ Egidio Viganó, *Naša modlitba za povolania*, ACG 341 (1992), s. 27.

ticho, pohoda a ktoré by umožnili našim mladým stretnúť samých seba a na základe tejto skúsenosti pred Pánom prevziať zodpovednosť za vlastný život.

Srdcom kresťanskej modlitby je počúvanie Božieho slova. Ono musí byť veľkým učiteľom kresťanskej modlitby, ktorá nespočíva v „hovorení“ Bohu, ale skôr v jeho „počúvaní“ a otvorení sa jeho vôli (porov. *Lk* 11, 5 - 8; *Mt* 6, 9n). „Drahí mladí,“ napísal Ján Pavol II., „*vo svojich skupinách vytvárajte príležitosti pre počúvanie a štúdium Pánovho slova predovšetkým prostredníctvom lectio divina: v nej objavíte tajomstvá Kristovho srdca a budete schopní rozpoznávať situácie a meniť skutočnosť.*“¹⁸ Samozrejme, že mladého človeka treba uviesť do tohto počúvania a pomôcť mu pochopiť zmysel slov, ktoré počúva alebo číta. Treba však uznať, že Božie slovo je účinné samo od seba, a teda niekedy je potrebné nechať ho pôsobiť v srdci mladých bez toho, aby sme ho príliš vtesnávali do našich schém: ono samo ich mnoho ráz povedie k osobnému dialógu s Ježišom.

Ďalšou veľkou školou modlitby je liturgický a sviatostný život Cirkvi: mladému človeku treba pomáhať, aby sa na ňom čoraz vedomejšie zúčastňoval a prenikol do znakov a symbolov liturgie. Výchova k viere, ktorá by zabúdala alebo odsúvala sviatostné stretnutie mladých s Kristom, nie je cesta, na ktorej ho možno nájsť, a tým menej je schopná naznačiť možnosť nasledovať ho. „*Mladí, ale aj my, nachádzajú Krista v ekleziálnom spoločenstve. V živote však existujú chvíle, v ktorých sa zjavuje a jedinečným spôsobom komunikuje seba: sú to sviatosti, najmä sviatosť zmierenia a Eucharistia. Bez skúsenosti s nimi sa poznanie Ježiša stáva neprimerané a slabé, a to až do takej miery, že neumožní rozpoznať ho medzi ľuďmi ako zmrtvýchvstalého Spasiteľa... Oprávnené sa hovorí, že sviatosti sú skutočnou Ježišovou pamiatkou: toho, čo pre nás vykonal a ešte aj dnes koná; toho, čo má význam*

¹⁸ BENEDIKT XVI., *Príhovor Benedikta XVI. k účastníkom generálnej kapituly 31. marca 2008*; porov. 26.GK, s. 94.

pre náš život; teda ony znovu zapalujú našu vieru v neho, preto ho lepšie vidíme vo svojom živote a v jednotlivých udalostiach.

Sviatosti nám zjavujú aj to, čo sa zdá byť skryté v záhyboch našej existencie, a preto si túto skutočnosť môžeme lepšie uvedomiť... Vo sviatosti zmierenia sa nám otvárajú oči a vidíme to, čím by sme sa mohli stať podľa plánu a túžby Boha; znovu nám je daný Duch Svätý, ktorý nás očisťuje a obnovuje. Hovorí sa, že ide o sviatosť našej budúcnosti Božích detí a nie o našu minulosť hriešnikov. V Eucharistii nás Kristus začleňuje do svojej obety Otcovi a posilňuje naše darovanie sa ľuďom. Vzbudzuje v nás túžbu a vlieva nám nádej, že obe, láska k Otcovi a láska k blíznym, sa pre všetkých a pre všetko stanú milosťou: zvestujeme jeho smrť, vyznávame jeho zmŕtvychvstanie, príd', Pane Ježišu!¹⁹

Spomedzi rôznych ciest vovedenia do života modlitby nám saleziánske mládežnícke hnutie ponúka svoje veľké bohatstvo a osobitný štýl duchovného života s charakteristickými prvkami modlitby, aktuálny spôsob organizovania života okolo niektorých prvkov vnímania viery, voľby hodnôt a postojov. V tejto ceste nájdeme aj určité charakteristiky saleziánskej modlitby: je to modlitba jednoduchá, bez zbytočných komplikácií, začlenená do každodenného života, ktorú predkladáme a obetujeme Pánovi; modlitba plná nádeje, podporujúca veľkonočné poňatie života v osobnom dialógu so Zmŕtvychvstálym Pánom, živým a prítomným medzi nami; modlitba, ktorá vedie k sláveniu sviatostí, najmä Eucharistie, v ktorej sa uskutočňuje osobné stretnutie s Ježišom; modlitba, ktorá pomáha objaviť Ježišovu prítomnosť v každom človeku, najmä v tých najchudobnejších, a pobáda angažovať sa v prospech ich výchovy a evanjelizácie.

Je dôležité, aby sme boli počas našej cesty výchovy k modlitbe pozorní na tieto charakteristické črty, pomáhali mladým

¹⁹ Juan E. Vecchi, *Lo riconobbero nello spezzare il pane*, NPG 1997, č. 8 (november), s. 3 - 4.

prežívať ich, a týmto spôsobom ju uvádzali do saleziánskej mládežníckej spirituality: ide o cestu kresťanského života, ktorá môže aj adolescentov a mladých priviesť k veľkému cieľu svätosti.²⁰

Musíme si byť istí v jednom: iba na základe modlitby čoraz viac zameranej na Krista si mladý človek bude môcť ujasniť a konsolidovať vlastné rozhodnutie o povolání, najmä keď ide o povolanie osobitného zasvätenia.

Osobné sprevádzanie

Ďalším podstatným prvkom pastorácie povolání je pravidelné osobné sprevádzanie mladého človeka. Má byť úctivé a má sa opierať o správne pochopenie zrelosti duchovnej cesty osoby, ktorú sprevádzame. Toto sprevádzanie má pomáhať zvnútorňovať a zosobniť prežité skúsenosti a prijaté návrhy; má podnecovať a uvádzať do osobnej modlitby a slávenia sviatostí; má usmerňovať k osobnému projektu života ako ku konkrétnemu prostriedku rozpoznávania povolania a jeho vyzrievania. Milosť Ducha Svätého, ktorá pôsobí v srdci človeka, potrebuje, aby s ňou spolupracovalo spoločenstvo i duchovný učiteľ. Preto vedľa každého svätého stojí učiteľ ducha, ktorý ho sprevádza a vedie.

Sprevádzanie je ešte dôležitejšie v saleziánskom výchovnom systéme, ktorý sa zakladá na prítomnosti vychovávateľa medzi mladými a na osobnom vzťahu, založenom na vzájomnom poznaní, pochopení a dôvere.

Keď hovoríme o sprevádzaní, nemáme na mysli iba individuálny rozhovor, ale všetky osobné vzťahy ako celok, ktoré mladému človeku pomáhajú osobne asimilovať hodnoty a prežité skúsenosti, prispôbiť všeobecné návrhy vlastnej konkrétnej situácii a osvetliť i prehľbiť pohnútky a kritériá.

Tento proces zahŕňa skúsenosti a následné roviny, ktoré predkladá saleziánska komunita, aby zaistila výchovné pro-

²⁰ Porov. 23. GK, 158nn; najmä 173 - 177.

stredie, schopné podporovať zosobnenie a rast povolania. Napríklad:

○ byť prítomnými medzi mladými, chcieť ich poznať s postojom dôvery a mať účasť na ich živote;

○ podporovať skupiny mladých ľudí, ktoré vedú animátori a ich rovesníci;

○ pestovať aj krátke a prípadne príležitostné kontakty, ktorými preukážeme záujem o človeka a jeho svet, a súčasne venovať pozornosť osobitným chvíľam, ktoré majú pre mladého človeka mimoriadny význam;

○ usilovať sa podľa konkrétneho plánu o chvíle krátkeho, častého a systematického osobného dialógu;

○ umožniť pravidelný kontakt so saleziánskou komunitou, kde je možné mať účasť na živote modlitby, bratstva a apoštolátu;

○ často ponúkať sviatosť zmierenia a pokánia; pozorný a priateľský zásah spovedníka je veľmi často rozhodujúcim faktorom pri usmernení mladého človeka v jeho voľbe povolania.

Počas sprevádzania, a najmä pri osobnom rozhovore, je vhodné zamerať pozornosť na niektoré základné body ľudského a kresťanského rastu mladého človeka a na rozpoznávanie znakov povolania. Uvediem aspoň niektoré z nich:

○ Vychovávať k sebapoznaniu s cieľom objaviť hodnoty a kvality, ktoré Pán každému daroval, ale aj ohraničenia a dvojznačný spôsob života alebo myslenia. Mnoho mladých neodpovedalo na výzvu povolania nie preto, že by boli málo veľkodušní alebo by oň nemali záujem, ale jednoducho preto, že sa im nepomohlo spoznať seba a objaviť dvojznačný a pohanský koreň určitých mentálnych a citových schém alebo sa im nepomohlo zbaviť sa obáv a obrán voči samotnému povolaniu.

○ Vyzrieť v poznaní, že Ježiš je Zmŕtvychvstalý Pán a najvyšší zmysel života. Pohnútky povolania sa majú zakladať na uznaní iniciatívy Boha, ktorý nás prvý miloval. Vysvetľuje to aj Svätý Otec Benedikt XVI. počas stretnutia s mladými z Rí-

ma: „Pán je stále prítomný a na každého z nás sa pozerá s láskou. Ibaže my musíme tento pohľad nájsť a stretnúť sa s ním. Ako to urobiť? Na to, aby sme sa mohli s Ježišom stretnúť, aby sme mali skúsenosť z jeho lásky, povedal by som, že prvý krok, ktorý treba urobiť, je spoznať ho... Ak máme spoznať nejakú osobu, predovšetkým veľkú osobnosť Ježiša Krista, Boha a človeka, potrebujeme rozum, ale súčasne aj srdce. Iba keď mu otvoríme srdce, iba keď celkovo spoznáme to, čo povedal a urobil, môžeme ho postupne s našou láskou, s naším smerovaním k nemu čoraz viac spoznávať a mať skúsenosť, že nás miluje... V opravdivom rozhovore môžeme čoraz častejšie nájsť túto cestu poznania, ktorá sa stáva láskou. Samozrejme, že súčasťou cesty k Ježišovi nie je iba myslieť, modliť sa, ale aj konať: robiť dobré veci, angažovať sa v prospech blížneho.“²¹

○ Vychovávať mladých tak, aby vedeli interpretovať vlastný život a udalosti dejín ako Boží dar a ako povolávanie dať sa k dispozícii poslaniu pre Božie kráľovstvo. Preto treba mladým pomáhať, aby vedeli s pomocou Božieho slova presvetliť vlastnú existenciu v trvalom spojení s Ježišom Kristom ako Pánom života, ktorý každému z nás predkladá osobitný projekt. „Od večnosti Boh myslel na môj život. Ja som milovaný, som potrebný. Boh má so mnou v celkových dejinách svoj plán; má plán práve so mnou. Môj život je dôležitý, a teda aj potrebný. Večná láska ma stvorila v hĺbke a očakáva ma. Takže toto je prvý bod: poznať, usilovať sa poznať Boha a pochopiť, že život je dar, ktorý treba dobre prežívať... Existuje teda rovnaká základná vôľa Boha pre nás všetkých. Avšak jej aplikácia je odlišná v každom živote, pretože Boh má presný plán s každým človekom... To najpodstatnejšie je: nie život ,vlastniť', ale premeniť život na dar; nie vyhľadávať seba samého, ale dávať sa iným.“²²

²¹ Benedikt XVI., Slávnosť Zvestovania Pána - stretnutie Svätého Otca s mladými z Ríma v rámci prípravy na Svetový deň mládeže, 25. marca 2010.

²² Tamtiež.

○ Prehľbiť osobné asimilovanie evanjeliových hodnôt ako trvalých kritérií, ktoré pomáhajú urobiť správne voľby a rozhodnutia v každodennom živote. Takto bude ľahšie odporovať pokušeniu správať sa konformisticky, ako to robia všetci. Už som predtým povedal, že aspekt, ktorému musíme venovať osobitnú pozornosť, je výchova k láske a citovosti.

Ústredné miesto a úloha rehoľného zasvätenia v poslaní saleziánskej rodiny

Saleziánske poslanie je poslaním zameraným na výchovu (integrálny rozvoj osoby) a evanjelizáciu mladých. Tieto dva rozmery nášho poslania (výchova a evanjelizácia) sú podstatnými prvkami a treba ich prežívať vo vzájomnej komplementárnosti a obohatení.

Saleziánska rodina, rešpektujúc charizmu rozličných skupín, ktoré ju tvoria, je subjektom tohto poslania a musí sa starať o celistvosť tejto organickej jednoty; je to bohatstvo, pretože sú v nej významným spôsobom prítomné dve komplementárne formy prežívania povolania, sekulárna a zasvätená, a v tejto poslednej laická a kňazská.

No nevyhnutne si treba uvedomovať a vyzdvihnúť základnú hodnotu zasväteného života v uskutočňovaní saleziánskeho poslania. „*Don Bosco*,“ tvrdí 24. GK, „*chcel zasvätené osoby uprostred svojho diela, ktoré je orientované na spásu mladých a na ich svätosť.*“²³

Laická forma saleziánskeho povolania so svojimi rôznorodými prejavmi v rámci saleziánskej rodiny poukazuje na hodnoty stvorenia a rôznych skutočností sveta, ponúka osobitnú citlivosť na svet práce, osobitne si všíma miestne okolnosti, kladie dôraz na požiadavky odbornosti. Laickosť členov saleziánskej rodiny, či už ide o rehoľné osoby zasvätené alebo nezásvätené, všetkým ukazuje, ako prežívať v týchto hodnotách

²³ 24. GK, 150.

a svetských záležitostiach plné oddanie sa Bohu pre Božie kráľovstvo. Iná forma je kňazská – poukazuje na posledné zameranie celej výchovnej činnosti; kňazi, patriaci do rozličných skupín saleziánskej rodiny, uskutočňujú svoje kňazstvo, ktoré je plne začlenené do výchovy: ponúkajú Božie slovo nielen v katechéze, ale aj počas dialógu a výchovného pôsobenia, budujú kresťanské spoločenstvo tak, že budujú výchovnú komunitu.

Saleziánska rodina by mala znovu objaviť rehoľné zasvätenie. Ono je totiž nevyhnutným znakom, ktorý na jednej strane poukazuje na špecifickosť totožnosti tých, ktorí sa úplne rozhodli nasledovať Krista, na druhej strane však naznačuje laikom, ktorí majú účasť na našej charizme, že ich zásahy do saleziánskeho poslania nie sú jednoduchou doplňujúcou pomocou, ale skôr osobitnou skúsenosťou Boha pri spoločnom prežívaní tej istej duchovnosti a toho istého poslania. *„Niet nádeje pre rehoľnú osobu, ktorá by bezprostredne a ako-by emocionálne nevyjadrovala nadprirodzený význam; ktorá by nebola strelou, smerujúcou k božskému a k láske k blížnemu, ktorá sa rodí z Boha.“*²⁴

V našom poňatí saleziánskeho povolania a pri jeho predkladaní často vzniká dojem, že dávame prednosť skôr funkčným aspektom a nechávame v tieni tie, ktoré sa týkajú zasväteného života, alebo ich chápeme ako samozrejmosť, o ktorej netreba hovoriť, či ako nevyjadrenú skutočnosť, ktorú možno vytušiť. *„Ak necháme bokom rehoľné zasvätenie, aby sa mohlo uvažovať v pojmoch činnosti a o úlohách funkcií, prichádza nielen k zmätku v dvoch úrovniach, ale i k zmenám rozmerov.“*²⁵

Saleziánska rodina vo svojej osobitnej úlohe je obohatená významnou a komplementárnou prítomnosťou kňazov, rehoľných osôb, zasvätených a laikov. Spolu vytvárajú nezvyčaj-

²⁴ Juan E. Vecchi, Blahorečenie koadjútora Artemida Zattiho. Výbušná novota, *ACG 376* (2001), s. 36.

²⁵ Tamtiež.

nú celistvosť síl zameraných na svedectvo a výchovné poslanie; rôznorodé laické povolania obohacujú svedectvo zasväteného života a jeho animujúcu úlohu, ktorú má vykonávať v saleziánskej rodine a saleziánskom hnutí.

Tento vzťah sa teda nezakladá na rozličných funkciách a úlohách, ktoré každý môže vykonávať (mnoho ráz sú tieto funkcie rovnaké), ale na osobitných daroch povolania, prostredníctvom ktorých každý prispieva k spoločnému poslaniu. Odovzdávanie života musí byť rovnaké, pretože je úplné, avšak spôsob jeho odovzdávania môže byť odlišný.

Saleziánske mládežnícke hnutie – privilegované miesto povolania

Saleziánske mládežnícke hnutie (SMH) je skutočnosť plná života, prítomná na piatich kontinentoch. Je významným prejavom silnej príťažlivosti, ktorú osoba dona Bosca a jeho charisma vyvolávajú u mladých. Počas rôznych národných alebo medzinárodných stretnutí SMH možno vnímať živú a silnú skúsenosť prúdu hlbokého spoločenstva, ktoré má svoj prameň v osobe dona Bosca, v hodnotách jeho pedagogiky a v saleziánskej mládežníckej spiritualite.

Tento rozvoj SMH, s rozmanitosťou skupín a združení, s prítomnosťou početných animátorov, odlišných iniciatív a formačných ponúk, je pre nás členov saleziánskej rodiny Božou milosťou a súčasne povolaním. Pán nám posielal všetkých týchto mladých, aby sme im pomáhali na ceste ich osobného rastu, kým nedosiahnu plnosť kresťanského života.

Združovanie mladých, život v skupine, inšpirácia spoločenstva boli takmer spontánnou skúsenosťou v živote dona Bosca. Mal prirodzený sklon byť s inými a pestovať priateľstvá. Preto je združovanie mladých nevyhnutnou požiadavkou výchovy dona Bosca. Prostredníctvom plurality skupín a mládežníckych združení máme možnosť zaistiť kvalitnú výchovnú prítomnosť na nových miestach, teda tam, kde sa mladí

stretávajú. Táto skúsenosť sa stáva významnou vo chvíli, keď sú mladí pozvaní pochopiť, čo je Cirkev, a angažovať sa v nej ako živé údy v „tele“ kresťanského spoločenstva.

Niekedy sa môže zdať, že mladí z nášho prostredia a z niektorých našich skupín sú povrchní, najmä keď sa prejavujú svojim hlučným a sviatočným štýlom. V skutočnosti však mnohí z nich sú v hĺbke srdca dobrí a duchovne založení. Vidno na nich veľkú túžbu po Bohu, po Kristovi, po evanjeliu jednoducho prežívanom v každodennom živote. Don Bosco bol presvedčený, že vysoké percento mladých, ktorých Pán posielal do našich diel, má predpoklady na to, aby si mohli, ak sú vhodné motivovaní a sprevádzaní, zvoliť povolanie osobitnej angažovanosti.²⁶ Keďže často žijú v prostredí, ktoré je málo náklonné k tichu a zvnútorňovaniu, vyhľadávajú našu pomoc, našu oporu a naše sprevádzanie na ceste vyzrievania svojho života. Saleziánska mládežnícka duchovnosť, štýl kresťanského života, ktorým žil don Bosco a mladí z oratória na Valdoccu, je teda zdroj, ktorý máme týmto mladým ponúknuť.

Vo viacerých častiach sveta mnohé povolania k rehoľnému alebo kňazskému životu, ale aj k laickému angažovanému životu v saleziánskej rodine kvitnú v skupinách a združeniach SMH, najmä medzi animátormi. Túto skutočnosť musíme mať na zreteli a oveľa lepšie doceniť a sprevádzať skúsenosť združovania. Azda by sme mali byť viac presvedčení, že naši mladí, predovšetkým mladí animátori, majú právo prijať od nás podnet, ktorý by im pomáhal myslieť na vlastný život a angažovať sa v duchu povolania; pri ich osobnom sprevádzaní im musíme jasne navrhnuť otázku povolania a povzbudiť ich k veľkodušnej odpovedi.

Toto je dôležitá a naliehavá úloha každého saleziána a každého člena saleziánskej rodiny v jeho každodennom kontakte s mladými zo skupín a pri rôznych úlohách animácie. Keď pri kontakte s mladým človekom vznikne vhodná príležitosť a potenciálna disponovanosť, je to chvíľa, keď mu treba navrhnuť

²⁶ Porov. ŽP XI, s. 266.

duchovné povolanie. Pri tomto navrhovaní máme byť slobodní a odvážni, opierajúc sa o Ducha Svätého, ktorý nás veľmi často prekvapí svojim pôsobením.

Dnes sa vek zvolenia životného povolania posúva, a aj keď sa semienko zaseje v predpubertálnom období alebo počas adolescencie, často vyzrieva neskôr, keď mladí študujú na vysokých školách alebo už majú prvé skúsenosti so zamestnaním. Dôležité je, aby sme podporovali návrhy a vytvárali konkrétny priestor, vďaka ktorému ich budeme môcť sprevádzať v rozhodujúcich chvíľach ich budúcnosti. Spomedzi týchto mladých sa musíme osobitným spôsobom starať o tých, ktorí sú nám bližší, o animátorov, dobrovoľníkov spolupracujúcich v našich dielach, ktorí sa veľkodušne zúčastňujú na mnohých aspektoch saleziánskeho poslania, sú ochotní opravdivo poslúžiť a hľadajú dôležitý projekt svojho života. Treba zaistiť, aby im skúsenosť animácie a dobrovoľníctva pomohla stavať sa k životu v duchu hľadania a otvorenosti voči duchovnému povolaniu.

Všímame si, že spomedzi skupín SMH sa obdivuhodným spôsobom rozvíjajú skupiny zamerané na dobrovoľníctvo. Ony sú vlastne prvým výsledkom formácie, ktorá sa už predtým uskutočnila v skupinách. Mladí v dobrovoľníctve objavujú priestor pre svoju iniciatívu a službu, ktorá sa stáva odvážnou kritikou individualistického a konzumného zmýšľania, ohrozujúceho dnes mnohé spoločenské skutočnosti. Súčasne im dobrovoľníctvo pomáha dozrieť v chápaní povolania k životu ako daru a služby.

Musíme tento „znak doby“ zachytiť a pretlmočiť do mnohorakých rovín, najmä do výchovy k solidarite a do bohatstva povolania. Don Bosco vedel zapojiť svojich chlapcov, ktorí neraz boli veľmi mladí, do skoro hrdinských úloh dobrovoľníctva. Stačí pripomenúť mladých „dobrovoľníkov“ pri vypuknutí cholery v Turíne. Prostredníctvom takejto angažovanej služby im pomáhal vyzrievať vo voľbe ich životného povolania. Priame zapojenie samotných mladých do vlastnej výchovy

a premeny prostredia bolo u dona Bosca jedným zo základných kľúčov jeho výchovného systému, ale aj opravdivou školou občianstva a svätosti.

Aj my dnes chceme prostredníctvom dobrovoľníctva znovu predkladať poňatie života ako povolania, ktoré je inšpirované evanjeliom a prežívané podľa saleziánskej mládežníckej duchovnosti. Táto kultúra povolania sa stáva skutočnosťou, keď dobrovoľník alebo dobrovoľníčka nadobudne dôležité postoje a hodnoty: obrana a podpora posvätného charakteru ľudského života; dôvera v seba a blížneho; vnútro, ktoré umožňuje objaviť v sebe a iných prítomnosť a pôsobenie Boha; ochota byť zodpovedným a pre dobro iných uprednostňovať postoje služby a nezištnosti; mať odvahu snívať a túžiť po dobre iných. Tieto hodnoty treba pestovať počas formácie dobrovoľníkov a majú inšpirovať ich plány a spôsob služby tak, aby sa skúsenosť dobrovoľníctva nezredukovala iba na jednu z mnohých skúseností počas obdobia ich mladosti, ale aby stvárňovala ich život ako angažovaných občanov a kresťanov.

Takto sa dobrovoľníctvo stáva opravdivou školou života; prispieva k výchove mladých a ku kultúre solidarity voči iným, najmä najnúdznejším. Vďaka nemu rastie v mladých duch prijatia, otvorenosť voči inému a skoro prirodzene ich pozýva otvoriť sa úplnému a nezištnému daru seba samých.

Je teda dôležité podporiť dobrovoľníctvo v saleziánskej rodine. Tento návrh treba poznať, doceniť a sledovať. Ako taký je typickou skúsenosťou, v ktorej možno primeraným spôsobom pestovať kultúru povolania.

4. Záver. Krása a aktuálnosť saleziánskeho povolania

Počas mojich návštev Kongregácie a iných skupín saleziánskej rodiny prítomných v danej oblasti som mohol konštatovať veľkú silu príťažlivosti a nadšenia, ktoré vzbudzuje osoba dona Bosca medzi mladými aj dospelými, medzi jednoduchým ľudom, ale aj medzi autoritami, politikmi, sociálnymi pracovníkmi v rozličných kultúrach a dokonca aj medzi ľuďmi iných náboženstiev. Keď som s viacerými z nich hovoril, zachytil som prejavy uznania a vďačnosti za saleziánsku prítomnosť a saleziánske diela. Všetci sú hrdí, že sú našimi odchovancami alebo odchovankyňami a že zažili saleziánsku výchovu. Spomienka na dona Bosca často vzbudzuje veľké ľudové nadšenie a mobilizuje celé obyvateľstvo. Tak je to napríklad v Paname počas novény a sviatku dona Bosca. Ten istý jav vnímame počas prechodu urny dona Bosca, ktorá cestuje rôznymi kontinentmi. Jeho pedagogika a výchovný štýl, najmä keď je už poznaný a prehĺbený, je považovaný za poklad, ktorý treba zároveň poznať aj zachovať. Tento výchovný štýl totiž predstavuje primeranú odpoveď na výzvy a očakávania dnešnej mládeže.

Toto všetko nás povzbudzuje, aby sme s dôstojnou hrdosťou a vďačnosťou prežívali svoje povolanie, cítili sa byť dedičmi a pokračovateľmi osobitnej charizmy, ktorú don Bosco vzbudil pre mladých, najmä tých najchudobnejších a ohrozených. Počas 150 rokov saleziánskych dejín od založenia Kongregácie a saleziánskej rodiny vidíme, že sa uskutočňuje sen dona Bosca – zapojiť široké hnutie osôb, ktoré majú účasť na jeho duchu a angažujú sa v práci s mládežou. My všetci sme súčasťou a dôkazom tohto sna, ktorý sa teraz stáva realitou.

Preto musíme prežívať saleziánske povolanie s pocitom veľkej vďačnosti a prvým znakom uznania je naša vlastná vernosť, prežívaná radostne a s jasným svedectvom. Musíme hovoriť o svojom povolaní. Musíme hovoriť o donovi Boscovi a jeho po-

slaní. Musíme poukázať na to, čo saleziánska rodina prostredníctvom svojich skupín už vo svete urobila, a povzbudiť mnohých ľudí dobrej vôle, aby ponúkli nielen svoju spoluprácu, ale aj svoj život, aby saleziánske poslanie mohlo vo svete pokračovať v prospech mladých, ktorých Boh tak veľmi miluje.

My všetci poznáme a môžeme pamätať na bratov a sestry, komunity a skupiny, čo obdivuhodne a príťažlivo žili a žijú svoje povolanie. Ich životy vzbudzujú úctu a podnetne vplývajú na mnohých ľudí. V tejto chvíli mám na mysli dona Cimattiho, ktorý svojou sympatiou, láskavosťou a hudobným talentom umožnil v Japonsku spoznať dona Bosca a jeho dielo, vzbudiac početné povolania; alebo dona Carreña, ktorý v Indii spolu s ďalšími veľkými misionármi umožnil iným spoznať a milovať saleziánske povolanie, zapojac doň veľmi mnoho mladých ľudí a vytvoriac hnutie povolaní, vďaka ktorému ešte aj dnes zbierame hojné ovocie. Chcem spomenúť aj blahoslavenú sestru Euzébiu Palominovú alebo saleziána spolupracovníka Attilia Giordaniho, či ďalších: bývalého odchovanca Alberta Marveliho, Alexandrinu da Costovú či Nina Baglieriho.

Aj vo veľmi ťažkých situáciách, ako boli tie v komunistických krajinách, sa členovia saleziánskej rodiny nezľakli, zoči-voči prekážkam sa neznechutili a nečakali, kedy nastanú lepšie časy, ale sa usilovali verne prežívať svoje povolanie, navzájom si pomáhali vytrvať v povolaní doslova v nemožných situáciách a v ilegalite vytvorili originálne a tvorivé formy pastoračnej práce podľa saleziánskeho ducha. Takto dokázali vzbudiť aj v mimoriadne nepriaznivých okolnostiach mnohopočetné povolania k rehoľnému životu a saleziánskej rodine.

Som presvedčený, že každý z vás v rozličných skupinách, kongregáciách a inštitútoch saleziánskej rodiny poznal bratov alebo sestry, okolo ktorých sa rozvinuli mnohopočetné povolania k rehoľnému životu. Iní zapojili do poslania dona Bosca mnohých laikov. Táto sila animácie má svoj zdroj v osobe nášho veľkého otca dona Bosca. Ešte aj dnes zakaždým, keď laici, naši spolupracujúci, dobre spoznajú osobnosť dona Bosca a je-

ho výchovný systém, ako aj jeho duchovnosť, zostávajú hlboko nadšení a túžia predstaviť jeho osobnosť aj iným.

Musíme byť teda hrdí na svoje saleziánske povolanie, čoraz viac poznať dona Bosca a najmä nadšene prežívať i komunikovať jeho ducha a saleziánske poslanie. Na znak vďačnosti za dar prijatého saleziánskeho povolania sa zaväzujeme, že urobíme všetko pre to, aby ho poznali všetci, najmä mladí. Vždy, keď to bude možné, budeme o ňom hovoriť svojim spolupracovníkom a priateľom, ktorí s nami prichádzajú do kontaktu. Náš život, naše nadšenie, naša vernosť budú jednoznačným prejavom toho, že veríme v krásu a hodnotu povolania, ktoré sme prijali. Veríme, že je aj dnes aktuálne, a intenzívne ho prežívame, aby sme mohli radostne odpovedať na potreby a očakávania mladých a dnešnej spoločnosti.

Pán Ježiš a Mária Pomocnica nám tento vzácny dar zverili pre spásu mladých. Tento dar strážime s láskou, ktorú intenzívne prežívame a radostne komunikujeme.

Ako zvyčajne, končím poviedkou, ktorá mám môže pomôcť v reflexii o nasledovaní Krista, o ceste, o základnej voľbe života a Pána ako jediného najvyššieho dobra a skutočného vzácneho drahokamu, pre ktorý sa oplatí predať každú vec. Sú to všetky prvky, ktoré súvisia s poňatím života ako povolania.

KARAVÁNA NA PŮŠTI

Na ďalekom východe žil istý bohatý a mocný kráľ. Na všetkých kráľovských dvoroch zaznievali chvály o jeho kráľovstve, palácoch, múdrosti. Avšak básnici a ľudoví speváci, ktorí chodili od jedného kaštiela k druhému, ospevovali predovšetkým jeho nesmierne bohatstvo.

„*Len z drahokamov jeho koruny by sa mohlo uživiť jedno mesto!*“ deklamovali.

Ako vždy, aj teraz tieto chvály podnietili závišť a chamtivosť iných kráľov a národov. Niekoľko zúrivých a násilníckych barbarských kmeňov sa sústredilo pri hraniciach kráľovstva a zaútočilo naň. Nik ich nedokázal zastaviť.

Kráľ sa rozhodol uchýliť medzi verné kmene, ktoré žili medzi vrchmi za hroznou púšťou. Raz v noci opustil kráľovský palác v sprievode malej karavány, ktorá so sebou niesla aj obrovské bohatstvo v podobe zlata, drahokamov a vzácných perál. Sprievod musel rýchlo napredovať, preto kráľa sprevádzala iba jeho osobná stráž a pážatá, ktoré mu prisahali absolútnu vernosť až po smrť.

Púštna cestička sa stáčala pomedzi piesočné presypy rozpálené od slnka, zúžené priechody a strmé priesmyky. Málokto ju poznal.

Zmorení námahou a páliacim slnkom vystupovali po štrkovitom svahu. Asi na polceste niektoré udychčané ťavy z karavány padli na kolená a už viac nedokázali vstať. Pokladnice z ich chrbtov popadali na zem, gúľali sa po piesočných presypoch, až kým sa nerozbili a nevysypali sa z nich do piesku a medzi kamene všetky peniaze, drahé kovy a drahokamy.

Kráľ však karavánu nemohol spomaliť. Nepriatelia už pravdepodobne zistili, že utiekol. Preto veľkodušne, ale i so zármutkom vyzval svoje pážatá a osobnú stráž, aby si nazbierali toľko drahokamov a perál, koľko unesú, a vzali si ich so sebou. Za hrsť týchto cenností im zaistovalo bohatstvo na celý život.

Kým sa všetci chamtivo vrhli na bohatú korisť a usilovne hľadali v piesku a medzi kameňmi, panovník pokračoval vo svojej ceste cez púšť. Po chvíli si však všimol, že niekto vytrvalo kráča za ním. Obrátil sa a zistil, že jedno z jeho pázat ho zadychčane a celé spotené nasleduje.

„*A ty si nezostal, aby si si niečo nazbieral?*“ spýtal sa ho.

Mladík sa na panovníka hrdo pozrel a odvetil: „*Nie, pane, ja nasledujem svojho kráľa.*“

Tento príbeh nám pripomína stať z Jánovho evanjelia, ktorá je križovatkou v Ježišových dejinách: „*Vtedy ho mnohí z jeho učeníkov opustili a viac s ním nechodili. Ježiš povedal Dvanástim: ‚Aj vy chcete odísť?‘ Odpovedal mu Šimon Peter: ‚Pane, a ku komu by sme išli? Ty máš slová večného života. A my sme uverili a spoznali, že ty si Boží Svätý‘“ (Jn 6, 66 – 69).*

Náročné rozhodnutie odovzdať svoj život do Božích rúk je možné iba vtedy, ako napísala Madeleine Delbręlová, ak dokážeme tancovať a pritom sa nechať viesť Duchom Svätým.

Tanec života

„*Na to, aby sme sa stali dobrými tanečníkmi s tebou, ale aj s inými, nie je potrebné vedieť, kam ten tanec vedie. Stačí sledovať kroky, byť spokojný, pohybovať sa s ľahkosťou, a najmä nebyť meravý. Netreba sa ťa pýtať na vysvetlenie krokov, ktoré chceš urobiť. Treba byť твоjím hybkým a živým predĺžením. A od teba prijímať rytmus orchestra.*

Netreba chcieť ísť dopredu za každú cenu, ale prijať, že sa treba obrátiť i dozadu, kráčať po boku. Treba sa vedieť zastaviť a kľzať sa, nie kráčať. Boli by to iba kroky hlupáka, ak by s nimi nebola zosúladená hudba. My však zabúdame na hudbu tvojho Ducha a zo života robíme gymnastické cviky; zabúdame, že v tvojom náručí je život tancom a že tvoja svätá vôľa je plná nepochopiteľnej fantázie.

Keby sme, Pane, boli spokojní s tebou, neodporovali by sme túžbe po tanci, ktorá sa šíri svetom, a uhádli by sme,

*akým tancom chceš tancovať. Prijali by sme rytmus krokov
tvojej prozreteľnosti.“*

Drahí bratia a sestry, všetkým vám prajem, aby ste zažili túto vynikajúcu skúsenosť nechať sa viesť Duchom Svätým. Náš život sa naplní radosťou a nadšením a budeme sa môcť stať, tak ako Ján Krstiteľ, učiteľmi, ktorí vedia pomáhať svojim učeníkom, aby sa stali učeníkmi a apoštolmi Pána Ježiša.

Posielam vám silné bratské objatie a prajem vám pokojný rok 2011, bohatý na povolania pre celú saleziánsku rodinu.

Pascual Chávez V.

Obsah

Komentár k Heslu 2011	3
1. Vrátiť sa k donovi Boscovi	6
Ako sa don Bosco angažuje v prospech povolání?	7
2. Prvoradá naliehavosť: vytvoriť a zveľaďovať kultúru povolania	13
Život je povolanie	14
Život otvorený iným a Bohu	15
Život prežívaný ako dar a úloha	16
3. Aspekty, ktoré majú osobitný význam pri animácii a navrhovaní povolania	22
Uviesť do života kultúru povolania:	
podstatná úloha pastorácie mládeže	22
Výchova k láske, k čistote	24
Výchova k modlitbe	26
Osobné sprevádzanie	30
Ústredné miesto a úloha rehoľného zasvätenia v poslaní saleziánskej rodiny	33
Saleziánske mládežnícke hnutie - privilegované miesto povolania	35
4. Záver. Krása a aktuálnosť saleziánskeho povolania	39
Karavána na púšti	41
Tanec života	43

Pascual Chávez Villanueva

Pod'te a uvidíte

Vydalo vydavateľstvo DON BOSCO
Miletičova 7, 821 08 Bratislava 2
v roku 2011.

www.donbosco.sk
donbosco@donbosco.sk

Preklad Štefan Turanský
Jazykové úpravy Oľga Marková
Technické spracovanie vydavateľstvo Don Bosco
Tlač KOEF, s. r. o.